

félköríves, profil nélküli kőkeretes ajtónak a küszöbe, amely egyértelműen egy a palotaépület alá nyúló pinceág bejárataként volt meghatározható. Hogy az a pinceág azonosítható a palota kutatása kapcsán említett pincével, azzal bizonyítható, hogy a nagypince ajtó előtti területén vastag homokkőréteget találtunk – ez a pinceág természetes homokkőbe vágott „boltozata” említett beszakadása kapcsán „ömlött” ki erre a területre. Feltárása a következő évek fontos feladata lesz.

Úgy tűnik, hogy a pince még csupán sarokindításaiban ismert Ny-i kőfala már viszonylag korán kidőlt – e részen megfigyelhettük a természetes homokkő felületének pusztulásából eredeztethető homoklerakódást is. A további pincefalak közül jobb állapotban maradt ránk az É-i (a korábbi várfal belső oldalához hozzáépített, állványgerendák fészkeket jól mutató) fal, melynek egy markáns belső padkáját is feltárhattuk. Roncsoltabb falsíkot mutatott az említett pinceajtót magába foglaló, szabálytalan vonalú K-i fal, melynek ez a formája-elhelyezkedése abból adódott, hogy a korábbi palotafalhoz építették hozzá, s emiatt – eltérően a Ny-i faltól – nem merőleges az itt már erőteljesen D felé forduló várfalra. Ezzel a fallal egyidős az É-i pincefal K-i meghosszabbításában található, továbbra sem értelmezhető rámpa, s az is kétségtelen hogy maga a K-re nyíló pinceajtó is – ez eredetileg egy téglathidálással rendelkezett a mélypince belső tere felé. Végül a D-i fal igen roncsolt állapotban került elő, nagyobb fokú pusztulása az itt közel szabályos elrendezésben kialakított két (fülke formájában ránk maradt) szellőző/bevilágító aknának – pontosabban azok falszerkezetet meggyengítő szerepének – köszönhető. Mivel a legnagyobb mélységet a mélypince K-i oldalán értük el, itt lehetett megfigyelni – úgy az É-i, mint a D-i oldalon, de az utóbbi helyen különösen markánsan – azt a több mint 100 cm magas lépcső falvisszaugrást, melyet végül a DK-i sarokban tudtunk értelmezni. Itt ugyanis egy vízszintes padkában zárult, azaz egy dongaboltozat válla fészkeinek bizonyult. Bár azt a feltárás jelenlegi állásánál sem bizonyítani, sem cáfolni nem tudtuk, hogy ez a – feltehetően téglaszerkezetű – boltozat meg is épült, kétségtelen, hogy magassága lényegében az É-i pincefal padkájának felelhetett (volna) meg s így átfut(hat)ott a K-i pinceajtó felett.

A mélypince kialakításának kora még nem tekinthető tisztázottnak, a DNy-i sarkon kívül még 1975-ben feltárt szemétdöngör pénzleletei és a padlótégla-töredékek alapján a Mátyás-kor is elképzelhető, de ma még az sem zárható ki, hogy erre az építkezésre is a korábban meghatározott II. Ulászló-kori reneszánsz átalakítás keretében került sor.

Fentiek mellett kisebb kutatásokat végezhattunk a torony belsejében és K-i valamint É-i fala előtt a burkolási és villámhárítóépítési munkák kapcsán; figyelemmel kísérhettük a várudvar gépi tereprendezését, melynek során a D-i várfalhoz egykor csatlakozó egyszerűbb – még feltáratlan – építmények kiterjedésére vonatkozóan nyertünk adatokat.

FELD ISTVÁN

322. Somogysámson, Alsó-Fenyves-dűlő

(Somogy megye) Ő

2006. október 3-án hitelesítő terepbejárást végeztem a község közigazgatási területéhez tartozó Alsó-Fenyves-dűlőben, ahol töltésföld kinyerésére bányatelek fektetését tervezik. A tervezett bányaterület a Somogysámsonból Marcaliba vezető 065/1 hrsz. úttól D-re, a 085 és a 003 hrsz. földúttól K-re elterülő É-D-i irányú dombvonulaton, a 087/4, 087/5, 087/9, valamint a 094/5 hrsz. területeket érinti. A környező területtel együtt 2006. februárban Gallina Zsolt végzett terepbejárást, az említett 065/1 hrsz. út mindkét oldalán. A jelenleg vizsgálat alá vett területen, illetve közvetlen közelében két kisebb kiterjedésű, kis intenzitású lelőhelyet talált. A hitelesítő terepbejárást során sikerült a 087/5 hrsz. területen lelőhelyet azonosítani, és K-i irányú kiterjedését meghatározni. A tiszta, száraz, de esőverte és vízmosásos, homokos talajú kukorica között jó megfigyelési körülmények mellett kevés őskori edénytöredék, és egy nagyobb kovapattinték került elő. A lelőhely intenzitása az előzetes vizsgálatoknak megfelelően csekély, kiterjedése kb. 140×50 m, iránya nagyjából a területet DNy-ÉK irányban átszelő gázvezeték irányával egyezik meg.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

323. Sorkikápolna határa

(Vas megye) Kk

2006. december 13-án a településtől ÉK-re, a vasút és a Keszőcei-dűlő, illetve a régi vasútállomás és a vasúti átjáró által bezárt területen, mintegy 50 m-es körben késő középkori kerámiatöredékeket találtunk. A terület szántó (a Hévíz-Szombathely között futó 400 kV-os nagyfeszültségű vezeték vonalának terepbejárása, 26. sz. lh.).

SKRIBA PÉTER

324. Sormás, Török-földek

(Zala megye) U, R

A lelőhelyen – a 2002., 2003. és 2005. évi előzmények után – újabb megelőző feltárást 2006. március 27. és június 29. közt került sor. Ezúttal az M7 autópálya nyomvonalát mindkét oldalon kísérő 2. sz. pótkisajátítási területeken ástunk; a korábbi kutatásokkal együtt így a nagy kiterjedésű őskori (elsősorban neolitikus) lelőhelyből összesen 53 000 m² összefüggő felületet tártunk fel.

A lelőhelyen 2006-ban is – a szórványos Starčevo, DVK és Balaton-Lasinja leletek mellett – főként a késő neolitikus Sopot- és korai lengyeli kultúrák települései és emlékei kerültek elő. Az ideai kutatási eredmények mindenben igazolták a korábbiakat, mind a telepszerkezet, mind pedig a két körárokrendszer újabb szakaszait tekintve. Az É-i oldalon az I. körárokrendszer DNy-i negyedének egy szakaszát, míg a D-i oldalon a II. körárokrendszer ÉK-i, ill. Ny-i részének egy-egy részletét érintette az ásás. A feltárt objektumok nagy része

hulladék- és tapasztott aljú tároló- vagy munkagödör, valamint cölöplyuk. Ez utóbbiakból a D-i oldalon több házhely is kirajzolódott. Az É-i oldalon egy kiégetett falú verem, ill. egy különösen nagy kiterjedésű gödöregyüttes érdemel említést. A leletanyag összetételét tekintve annyiban tér el a korábbiaktól, hogy idén csak kevés kultikus tárgy került elő; ezek közül azonban kiemelkedik egy nagyméretű, ülő szobor finoman megmunkált láb-töredéke. A kerámialeletekhez viszonyítva kőeszközök és állatsontok kisebb mennyiségben kerültek elő.

A leletek a nagykanizsai Thury György Múzeum régészeti gyűjteményébe kerültek.

Munkatárs: Basticz Zoltán régész.

P. BARNA JUDIT

325. Sülysáp, Felső-Tápió parttól D-re

(Pest megye) Ő, LT, Á?

A lelőhelyet 2004-ben találták meg a MOL Tiszaújváros-Százhalombatta terméktávvezeték építését megelőző terepbejárás során. Ekkor őskori, kelta és szarmata kerámia került elő a szántásban a Felső-Tápiótól D-re 200 m-re elhelyezkedő homokdombon (MOL 1. lh.).

2006 márciusában a vezeték építését megelőző feltárás során 438 m²-es területet humuszoltunk le 5 m szélesen. A feltárt teleprészlet anyaga annyira jellegtelen, kopott, hogy a legtöbb esetben csak annyi mondható el, hogy valószínűleg őskori. Egy esetben jellegzetes grafitos kelta cserepek kerültek elő. Egy-két helyen felmerült a gyanú, hogy Árpád-kori a kerámia. A lelőhely ÉK-i részén előkerült objektumokban és a nyelésben több alkalommal találtunk kalcinált csontszilánkokat, ami talán arra utal, hogy szórt hamvas temetkezések lehettek a lelőhelyen. Esetleg erre utal négy objektum faszénzemcsés betöltése is. A lelőhelyet nagy részben elpusztította az erózió és a mélyszántás.

Munkatárs: Hőnig László ásatási technikus.

KULCSÁR VALÉRIA

326. Szabás, Fő utca 43.

(Somogy megye) Kö

2006. április 24-én a ház mögötti területen húzott kábelárkok ásása során emberi csontok kerültek elő. A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága Régészeti Adattárának adatai alapján a fenti telek ismert régészeti lelőhely, már 1969-ben kerültek elő itt sírok. A Maráz Borbála által vezetett feltárás során az I. szelvényben 6 sírt találtak. A sírok kivétel nélkül bolygatottak voltak. A bejelentést követően a délutáni órákban a helyszínen leletmentést végeztünk. A kábelárkok ásása során a ház előtt az árokban, illetve a járda alatt került elő a 7. sz. melléklet nélküli sír, és a ház (volt tsz iroda), valamint az 1969-es feltárási terület között a 8. sz. bolygatott, melléklet nélküli sír.

7. sír: Ny-K tájolású, felnőtt sír. A sírnek csak egy részét sikerült kibontani, mert a medencecsontok már a járda alatt voltak. A koponya ép, melléklet nem volt.

8. sír: Korábban bolygatott felnőtt sír, a csontokat a villanyvezeték-árkok ásásakor egy csomóba rakták. Melléklete nem volt. Fotót készítettünk.

Az 1969-ben és a most előkerült sírok is a középkori Szabás temetőjéhez tartozhattak.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

327. Szakcs, Varnyasi-dűlő

(Tolna megye) Kö

Szabó Máté révén tudomást szereztem róla, hogy az 1990-es évek közepén Otto Braasch Szakcs K-i határában kőépület nyomait rögzítette légi fotón. A kukoricásban csak a félköríves apszis ismerhető fel egyértelműen, a hajó helyén egy a Ny-i oldalán ívvel záródó tér látható (mérete kb. 16×12 m). A növényjelek és a szokatlan méretek mellett szólnak, hogy itt különleges alaprajzi formájú templommal számolhatunk.

A lelőhely Szakcs szélétől kb. 1,5 km-re K-re fekszik. 2006. november 18-án a templom helyén, kb. 25×30 m-es területen, kukoricatarlóban sok téglá- és kevesebb kőtörmelékkel találtam, embercsontot azonban nem. Az épület közvetlen környezetében talált kevés, apró edénytöredék középkori jellegzetességeket mutat, ezért egyértelműen középkori templommal számolhatunk itt. A dűlőnév a mindössze néhányszor említett középkori Farnas (Farnos, Fornos) falu nevéből torzult Varnyasra a nép ajkán.

K. NÉMETH ANDRÁS

328. Szamoskér határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Á

2006. május-júniusban örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséhez végeztünk terepbejárást a jövődöbéli Szamos-Kraszna közötti víztározó területén a gátak, illetve az anyagnyerők helyén. Összesen 13, Szamoskéren két lelőhelyet találtunk. (Lásd a térképet a 218. oldalon!)

A Dióberke nevű határrészben közelebbről meg nem határozható őskori; a Szamoskéri-legelő területén Árpád-kori településnyomokat regisztráltunk.

Munkatársak: Nagy Márta és Virág Krisztián régész, Bakos János és Mester Andrea régésztechnikus.

ALMÁSSY KATALIN – JAKAB ATTILA – LUKÁCS JÓZSEF

329. Szamosszeg, Mező-oldal

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, B

2006. szeptember 27-én terepbejárást végeztünk a Nagydobos-Nagyar között létesítendő optikai kábel nyomvonalán.

Mező-oldal Ny: A nagydobosi Kraszna-hídon átkelve a Mező-oldal nevű dűlőben mintegy 150 m széles és 800 m hosszú felszántott területen találtunk cserepeket. A területet járva két sűrűsödési pontot tudtunk elkülöníteni. Egyik pont a 110,7 m dombtető, míg a másik tőle D-re a 109,9 m dombtető É-i lába. A felgyűjtött